

Naplójegyzetek XXII.

Árucikk-e az ember?

– Induljunk ki abból, amivel elvileg mindenki egyetért: az ember nem árucikk. Ebből az következik, hogy nem adható el, igaz? – kérdezte a nemzetközi nőnap témájára reflektálva teológus barátunk.

– Igaz, manapság hivatalosan senki sem árusíthat embert – dűnnyögte mérnök vendégünk.

– Sőt, önmagát sem árusíthatja senki – emelte a tétet a teológus.

– Ha ezt betartanák, tilos volna a prostitúció, és sok ezren éhen halnának – legyintett tanár nénink.

– Most ne menjünk bele a prostitúció kérdésébe. Annak van valamilyen jogi szabályozása, és bár mindenki tud róla, úgy teszünk, mintha ez csak a rendőrségre tartozna. De hogy van az, hogy ismert szereplők a közmédiában vagy a különböző internetes felületeken nyíltan meztelenkednek, nap mint nap bizonygatják erotikus vonzerejüket, és ez mintha teljesen természetes és megengedett volna? – kérdezte teológusunk.

– Pontosan mire célzol? – provokálta mosolyogva egyetemista barátunk.

– Hát a hírek álcázott reklámokra, amelyek ott vannak mindenütt: az újságosstandokon, a képernyőkön. Nagybetűs címeikkel, fotókkal, hogy ki ne kerülhessük őket: XY-ről lecsúszott a melltartó, U valamilyen előadáson „villantott”, Z-nek a kerek fenekét a tengerparton sikerült lenycevégre kapni – sorolta kapásból fiatal háziaszszonyunk.

– Megtudhatjuk azt is, hogy a látványtól már megbolondult az egész internet, hogy sok tízezer kattintást ért a produkció... Ami, ugyebár, bevett jelent... – utalt a beszélgetés kiindulópontjára a teológus.

– Nagyon egyszerű: a reklámok elkezdik viszszafigyelni a rájuk fordított komoly összegeket.

Ahogy mondani szokás, az adott személyt sikeresen eladta a sajtó, az internet vagy a televízió – szólalt meg a mérnök úr.

– Ami, persze, arra buzdít másokat is, hogy csak bátran tegyék ki közszemlére, amijük van, ha a testüket, hát a testüket! – vette fel a fonalat tanár nénink.

– Hogy minél több rajongót szerezzenek maguknak, akik legalább egy kattintással megfizetik a bájaikat.

– Ez sem újdonság. Olyan régi, mint maga a világ. Csak a forma változik. A világháló előtt újságkivágásokat, pikáns fotókat gyűjtöttek a fiúk, beleragasztották őket nagy füzetekbe, azt nézegették. Most ehelyett az interneten szörföznek. Nem kell a dolgot olyan drámaian felfogni – legyintett a mérnök úr.

– Én, ha a női egyenjogúság hivatásos védelmezője lennék, tiltakoznék minden ilyesmi ellen. Ezek vezetnek oda, hogy a szerelemben nem társat, nem egy másik embert keres valaki, csupán egy szép testet akar birtokolni. Máris ott tartunk, hogy árucikként tekintenek a nőkre – mondta indulatosan vendéglátónk.

– Nem csak a nőkre. Van, aki épp a férfiakra vagy a gyerekekre – jegyezte meg egyetemistánk.

– A fiatalok pedig mindebből azt a tanulságot vonják le, hogy nem kell tanulni, nem kell dolgozni, elég, ha tudja valaki, hogy hol és mikor dobja le a ruháit. Elkezd az interneten, ígérő szelfiket tesz közzé, válaszul aztán érkeznek a hízelgő lájkok, bejegyzések, találkozókra csábítgatják az illetőt, megígérik neki, hogy celebet varázsolnak belőle, és szinte már nincs is visszaút. Amilyen naiv és öntelt egy kamasz, elhisz mindent... És megtörténnék a tragédiák. Mert, ugye, a szülők nem nézhetnek bele a gyerekük üzeneteibe, sem a mobiljába – a tanár néni elemében, a „témájánál” volt. – Ezért kell időben megbeszélni mindent a gyerekeinkkel. Elmondani, hogy mi-

lyen veszélyek vannak, mire vigyázzanak. Akkor majd óvatosabbak lesznek, és nem zárkóznak el a szüleiktől.

– Ez igaz. De én visszatérnék eredeti kérdésünkhöz: ismert, hogy nincs üzlet reklám nélkül. De reklám sincs üzlet nélkül! Ha pedig üzleti érdekből reklámoznak valamit vagy valakit, akkor az eladó, azaz árucikk, nem? Tehát mégiscsak árucikk lenne manapság az ember?

A szeretet pedagógiája

A szenzációéhes baloldali média számára a kiemelkedő pedagógiai és szociális eredmények nem voltak elegendőek ahhoz, hogy felfigyeljen az áldozatos és sikeres nevelőmunkára, amely a Böjte Csaba által vezetett Dévai Szent Ferenc Alapítvány gyermekvédelmi otthonaiban folyt és folyik napjainkban is. Ez az intézmény a megalapítása óta több mint hatezer (!) árván maradt vagy más okból utcára került gyermek befogadását és felnevelését vállalta magára, és végezte az elmúlt harminc évben sikeresen. Ahhoz, hogy az ellenzéki nyilvánosság számára is téma legyen ez a fontos gyermekmentő munka, egy nevelő sokáig észrevétlen, botrányos cselekményeire volt szükség. A több száz alkalmazottat foglalkoztató, ma is 1500 gyereket befogadó és nevelő intézmény munkatársainak egyikéről ugyanis kiderült, hogy súlyosan visszaélt a gondjaira bízott gyerekek helyzetével, illetve munkaadója és a felvételét engedélyező hatóságok bizalmával. Mióta pedofíliaja és más, agresszív cselekményei lelepleződtek, majd a hosszas jogi eljárás végén hatályossá vált a 28 év börtönbüntetésről szóló bírósági ítélet, nap mint nap bulvárhangvétélű, rosszhiszemű feltételezésekkel teli írások jelennek meg a Szent Ferenc Alapítványról. Ezek nem a bűncselekmény elkövetőjével foglalkoznak, hanem elsősorban a szociális intézményrendszer alapítójának és fenntartójának, Böjte Csaba atyának a tevékenységét bírálják, bélyegzik meg. A bűnügyről szóló első hírektől kezdve az ő neve szerepel a címsorokban, noha a nagy számok törvénye szerint ennyi alkalmazott mellett három évtized leforgása alatt előre borítékolható valamilyen bűneset előfordu-

lása. A baloldal véleményformálói mégis azt az embert vették a szájukra, aki nemcsak befogadta és – méltó körülményeket biztosítva számukra – munkatársaival együtt felnevelte a sok ezer elhagyott gyereket, de mint igazi családfő jórészt maga is kereste meg az intézmény fenntartásához szükséges összeget előadások, szentmisék, lelkigyakorlatok tartásával, könyvek írásával és kiadásával, fáradhatatlanul járva a két hazát és a nagyvilágot. Mindezt embert próbáló, és istennek hála 90%-ban eredményes pedagógiai munkája mellett, úgy, hogy a jelenlegi botrányt megelőzően sem az utcáról befogadott gyerekek, sem a nevelőkollégák nem szolgáltak bűnügyi szenzációkkal. Jó példákkal annál inkább. Igazolták, hogy Don Bosco atya vagy a budapesti Regnum Marianum papi nevelőinek keresztény pedagógiai elvei ma is érvényesek: a szeretet pedagógiája ma is hatékony. Ahogy a nagy magyar gondolkodó, Karácsony Sándor is vallotta: a sikeres nevelőmunkához három szereplő együttműködése szükséges: a gyermeké, a nevelőé és a Jóistené.

A mostanában gyakran elhangzó hamis vádakkal ellentétben a Szent Ferenc Alapítvány gyermekvédelmi otthonaiban ennek a pedagógiai iskolának a mindennapi gyakorlata megismerhető volt eddig is. Böjte Csaba atya gyakori invitálására bárki, jó szándékú kívülálló bekapcsolódhatott az otthonok életébe, ha vállalkozott például arra, hogy szünetekben, kirándulások, táborozások alkalmával segítse a gyerekek el látását, részt vegyen az ünnepi programokban, közös sportolásban, tanulásban.

Nagy kár és a magyar szellemi és politikai élet szegénységi bizonyítványa, hogy a sajtó, a média és a közösségi média szereplőinek jelentős része nem az eredmények elismerésére, hanem a botrány felhabosítására, Böjte atya szavainak és cselekedeteinek rosszhiszemű interpretálására, meghamisítására érez elhivatottságot.

Kísérlet 1970 – egy nemzedék betiltott névjegye

(irodalmi antológia, szerkesztette Mezey Katalin, Oláh János, Rózsa Endre és Pataki Viktor, Széphalom Könyvműhely, Budapest, 2023)

Az *Elérhetetlen föld* című antológia megjelenését követően, 1970 elején alakult meg a *Kísérlet* szerkesztőbizottsága, amelynek Fajó János festőművész, Molnár Mátyás, a vajai Vay Ádám Múzeum igazgatója, Oláh János költő, Rózsa Endre költő, Varga László irodalomtörténész és jómagam voltunk a tagjai. A periodika rendszeres megjelentetésének ötlete Molnár Mátyás fejében született meg, és eredetileg az 1965-ben, a vajai kastélymúzeum tornyában kialakított, kétszintes alkotóotthon baráti körének kiadványa lett volna.

Mivel a szerkesztőbizottság tagjaiban kezdetől élt a gyanú, hogy egy ilyen, magánkezdeményezésű irodalmi fórum létrehozása nem fogja megnyerni a könyv- és folyóirat-kiadást állami monopóliumnak tekintő szocialista irodalompolitika tetszését, indulásként egyszerre három számmal akartunk kirukkolni. Kéziratunk – az egykori szűkös publikálási lehetőségek következtében – volt hozzá bőven, ráadásul, amint megkapta a múzeum a megyei tanácstól a kiadási engedélyt, nemzedékünk nem egy ígéretes tagjától kértünk írásokat a periodika számára. Fajó János pedig a fiatal képzőművész-generációk kísérletező, jobbára nonfiguratív alkotásainak bemutatását tervezte, így mások mellett helyet kaptak a számokban a Pécsi Iparművészeti Stúdió művészei és egyes, fémszobrászattal kísérletező alkotók is, míg a folyóirat borítóit maga Fajó János tervezte meg. Az első két szám bevezetőjét-ajánlóját Juhász Ferenc Kossuth-díjas költő, a harmadik számét Voigt Vilmos egyetemi adjunktus írta. A három szám szerzői közt mások mellett megtalálható Bálint István, Benke László, Bokor Levente, Fajó János, Kiss Anna, Kiss Benedek, Kodolányi Gyula, Kovács István, Mezey Katalin, Molnár (Péntek) Imre, Mosonyi Aliz, Németh István, Oláh János, Rózsa Endre, Voigt Vilmos, de Kazimierz Brandys, Robert Lowell és Ezra Pound is, utóbbiak Kodolányi Gyula, Oláh János és Mezey Katalin fordításában.

A három szám szép, színes borítói, Fajó János dekoratív munkái okozták végül kezdeményezésünk vesztét: ezek tűntek fel egy minisztériumi „illetékesnek”, és még mielőtt a Szabolcs-Szatmár megyei könyvtárban befejezhetők volna a füzetek bekötését, 1970. november 14-i dátummal Beke Albertnek, a Megyei Tanács Igazga-

tási Osztálya vezetőjének aláírásával Molnár Mátyásnak és a megyei könyvtár igazgatójának kézbesítették a kiadási engedély visszavonásáról szóló tanácsi határozatot. Egyszersmind a megyei rendőr-főkapitányság munkatársai a sokszorosító üzemből lefoglalták és elkobozták a *Kísérlet* első három számának kinyomtatott példányait. A visszavonó határozat „hatásköri túllépésre” hivatkozott, és a periodikát a Kiadói Főigazgatóság illetékességébe utasította, Molnár Mátyásnak pedig jó néhány hónapon át hetente jelentkeznie kellett a megyei rendőr-főkapitányságon. Két és fél éven át próbáltuk visszaszerelni a kinyomtatott példányokat, vagy elérni, hogy a *Kísérlet* legalább a megye által felkért lektorok – köztük a neves irodalomtörténész, befolyásos pártember, dr. Szabolcsi Miklós egyetemi tanár – keze nyomát viselő, cenzúrázott változatban megjelenhessen, de hiába. A már kinyomtatott füzetekből mutatóba sem kaptunk vissza semmit, sőt a fellebbezések során a három szám kéziratpéldányaiból is kifogytunk.

A rendszerváltozás előszelében, 1989 nyarán ismét a Művelődési Minisztériumhoz fordultunk, és megkíséreltük visszaszerezni az elkobzott lapszámokat. Hiába, mert állítólag senki sem tudta, hogy hova lettek, valószínű időközben bezúzták mind az 1200 példányt. Annyi azért történt, hogy dr. Glatz Ferenc akkori művelődési miniszter írásban rehabilitálta a periodika hat szerkesztőjét, a minisztérium pedig egy kisebb összegű kártérítést is kiutalt a lefoglalt nyomtatványok fejében. Valamivel később dr. Pusztai Ferenc miniszterhelyettestől „nem hivatalos eljárásban” visszakaptuk a *Kísérlet* második számának rotalemezeit is, de azt nem árulta el, honnan és hogyan szerezte meg a minisztérium őket.

2020-ban elhatároztam, hogy legalább a nyomólemezeket visszakapott 2. folyóiratszámot és a lesújtó történet bőséges dokumentumanyagát megjelentetem könyv formájában. A szerkesztés során megkerestem Molnár Sándort, a vajai Vay Ádám Múzeum jelenlegi igazgatóját (egykori szerkesztőtársunk, Molnár Mátyás fiát), kérve, hogy gyűjtse össze a múzeum archívumából a kiadás érdekében, majd a betiltás ellenében folytatott bőséges levelezés eredeti dokumentumait. Nagy örömmelre a kért dokumentumokon

túl az irattárból előkerült a periodika mindhárom számának eredeti kézírata is. Ennek és az NKA támogatásának köszönhető, hogy a 94. Ünnepi Könyvhétre az Írók Alapítványa – Széphalom Könyvműhely kiadásában megjelentettük a *Kísérlet* teljes, 1970-ben megszerkesztett irodalmi anyagát és a betiltott kiadvánnyal kapcsolatos dokumentumok, levelek lényegre törő válogatását (köztük dr. Szabolcsi Miklós lektori véleményét és dr. Marcali László kiadói főigazgatónak

az egész ügyet lezáró, elutasító levelét). Sajnos, mire ifjúkorunk nagy vállalkozása 53 év késéssel mégiscsak révbe ért, rajtam kívül az egykori szerkesztőbizottság valamennyi tagja távozott már az élők sorából. De bizonyos, hogy a *Kísérlet 1970* című kötet méltó az emlékükhöz, hitelesen bizonyítja a mai olvasók és az irodalmi közvélemény számára, hogy korszerű, kiadásra érdemes, időtálló műveket gyűjtött egybe és akart közreadni a politika által megghiúsított, hajdani kísérletünk.

Benyovszky István: Hadtudósító munkában